

Kapitola 3

Upravujeme Windows podle sebe

Jakmile máme notebook v plném provozu a pracujeme ve Windows, musíme se začít zajímat o základní správu systému. Nejedná se o nic složitého, ale nevyplatí se podcenit několik jednoduchých postupů, díky nimž budeme mít jistotu, že nepřijdeme o data a Windows udržíme v co nejlepším stavu i přes průběžné instalace rozličných programů a provádění různých nastavení. Zaměřit bychom se měli především na následující:

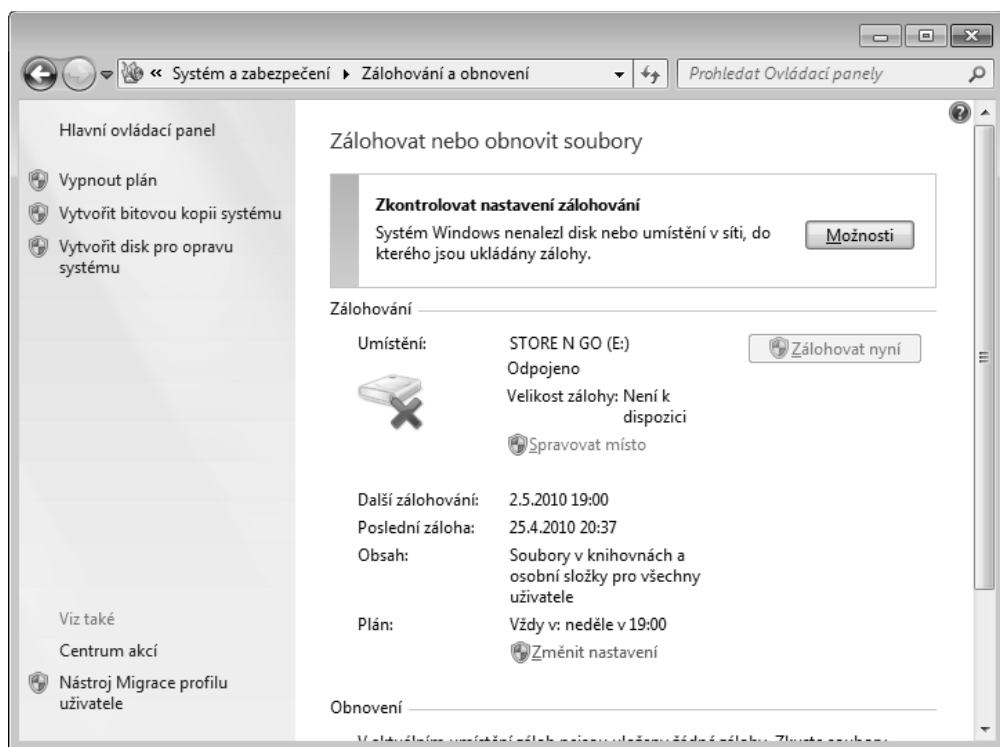
- **Zálohování souborů** – automatické nebo ruční vytváření kopií vybraných souborů a složek. Díky zálohování si zajistíme, že i v případě nechtěného smazání dokumentu nebo jeho poškození jej budeme moci obnovit v původní verzi a nepřijdeme o důležitá data. Pro zálohování s výhodou použijeme výchozí nástroj přímo ve Windows, nemusíme tak nutně něco instalovat.
- **Body obnovení** – jedná se o specialitku Windows XP a Windows Vista, díky níž systém automaticky vytváří speciální obrazy aktuálního stavu systému, ke kterým se později kdykoliv můžeme vrátit.
- **Čištění systému** – označuje postup, kdy budeme vyhledávat a mazat již nepotřebné soubory, které mohly vzniknout jak vinou systému, tak například tím, že jsme nesprávně ukončili některý program. Také pro čištění systému využijeme funkci, která je přímo zabudovaná ve Windows.

Zálohujeme důležité soubory

Jedna ze vždy platných počítačových pravd říká, že důležitost dat si uživatel uvědomí až poté, co je ztratí. Své cenné informace můžeme nejlépe chránit pomocí zálohování, tedy vytvářením náhradních kopií, díky kterým si zajistíme dostupnost souborů a složek i v případě ztráty originálu. Zálohovat bychom měli vše cenné, například důležité dokumenty či obsah schránky své elektronické pošty.

Záloha pomocí Centra zálohování a obnovení

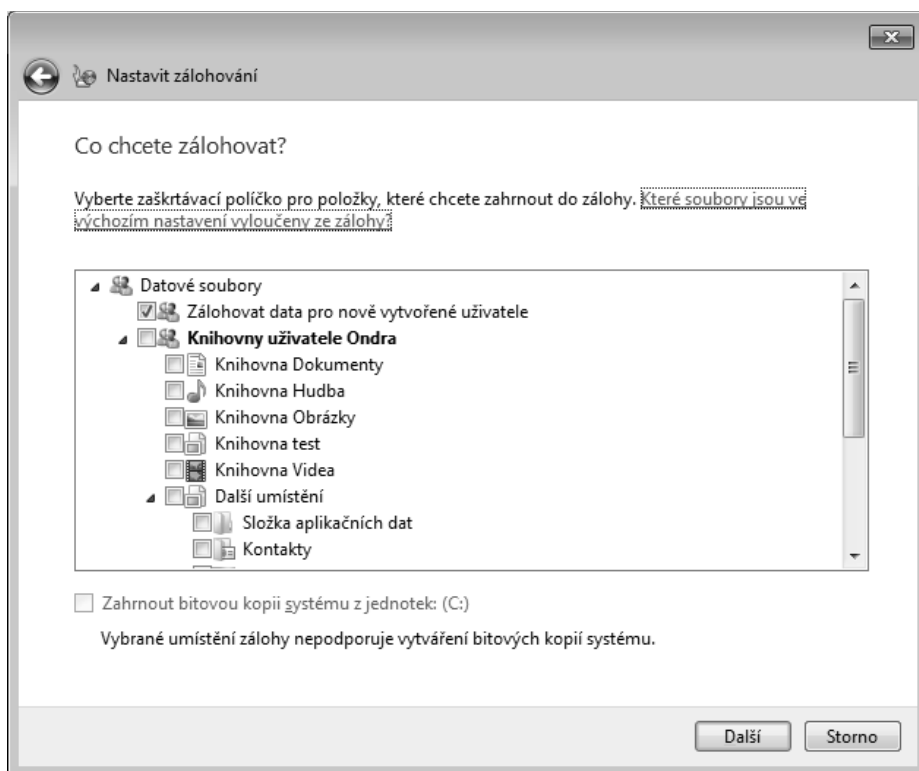
Pro zálohování libovolných souborů a složek ve Windows slouží nástroj nazvaný Centrum zálohování a obnovení, nejprve tedy poklepáním na něj v Ovládacích panelech levým tlačítkem myši otevřeme hlavní okno.



Obrázek 3.1: Centrum zálohování a obnovování v Ovládacích panelech

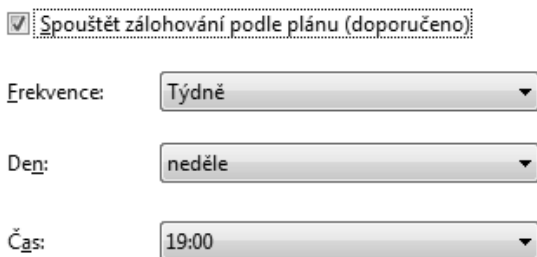
Nyní můžeme po řadě zálohovat libovolná ze svých dat a samozřejmě je také následně obnovit. V případě prvně jmenované varianty zálohování postupujeme následovně:

1. Stisknutím tlačítka pro zahájení zálohování otevřeme dialog, ve kterém zadáme cestu, kam se mají zálohované soubory ukládat.
2. Stisknutím tlačítka **Další** otevřeme následující dialog přípravy kopírování.
3. V aktuálním dialogu můžeme velice jednoduše zvolit, které typy souborů chceme zálohovat. Jedná se například o hudbu, video, osobní dokumenty apod., stvrzení výběru a přechod do dalšího kroku dialogu pak provedeme stisknutím tlačítka **Další**.
4. Nyní zvolíme, jak často se mají soubory automaticky zálohovat. Po aktivaci možnosti **Spuštění zálohování podle plánu** se nám nabízejí výmluvné možnosti:
 - **Denně** – naplánovaná záloha bude spuštěna každý den.
 - **Týdně** – záloha bude automaticky provedena každý týden, navíc můžeme určit přesný den v týdnu pomocí roletové nabídky **Den**.
 - **Měsíčně** – naplánovaná záloha se automaticky spustí jednou měsíčně, v přesně stanovený den.

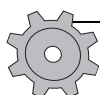


Obrázek 3.2: Výběr typů souborů, které se budou zálohovat

5. Přesnou denní dobu zálohování nastavíme v poli **Čas** a aktivujeme konfiguraci stiskem tlačítka **OK**.



Obrázek 3.3: Nastavení časů automatického zálohování



Řešení problému: V některých případech je zapotřebí zálohovat opravdu velké množství dat, poté nám již pevný disk v notebooku nebo DVD média nemusí stačit. Můžeme si proto koupit externí síťové úložiště, které nám nabídne i několik dalších funkcí – vyhledat je můžeme podle názvu NAS.

Jak obnovit dokumenty

Pro obnovení souborů z již existující zálohy opět otevřeme okno v Ovládacích panelech, kde však následně stiskneme tlačítko **Obnovit soubory**. Otevře se úvodní dialog, který zahajuje jednoduchého průvodce obnovením souborů. V něm si počínáme následovně:

1. Nejprve určíme, která záloha se má pro obnovu použít – k dispozici se nám proto nabízí tlačítko **Zvolit jiné datum**, po jehož následování můžeme vybrat jednotlivé zálohy.

Vyberte zálohu, ze které chcete provést obnovení souborů.

Pokud není požadované umístění zálohy v následujícím seznamu uvedeno, připojte k tomuto počítači jednotku se zálohou a potom klikněte na tlačítko Aktualizovat.

Interval zálohování	Počítač	Umístění zálohy
---------------------	---------	-----------------

Obrázek 3.4: Dialog pro výběr zdroje obnovovaných dat

2. V dialogu nyní zvolíme, které soubory se mají ze zálohy obnovit. Můžeme k tomu využít tlačítek **Vyhledat soubory**, **Vyhledat složky** a **Hledat**. Do bezprostředně následující části průvodce se můžeme přenést stisknutím tlačítka **Další**.
3. V dialogu pojmenovaném výmluvnou otázkou **Kam chcete uložit obnovené soubory** určíme, kam chceme soubory ze zálohy zkopírovat. Pro zkopírování do originální složky tak aktivujeme možnost **Do původního umístění**, naopak libovolnou cílovou složku můžeme určit po volbě **Do následujícího umístění**.

Důležité: Při kopírování souborů do původního umístění může dojít k situaci, kdy by se aktuální soubor přepsal starší variantou ze zálohy. Nemusíme se bát takovéto ztráty dat, jelikož nás Windows automaticky upozorní v případě, že soubor ze zálohy nyní aktuálně existuje v daném umístění, a nabídne na výběr z odpovídajících akcí.

4. Stisknutím tlačítka **Obnovit** zahájíme kopírování souborů ze zálohy do zvoleného cílového umístění.

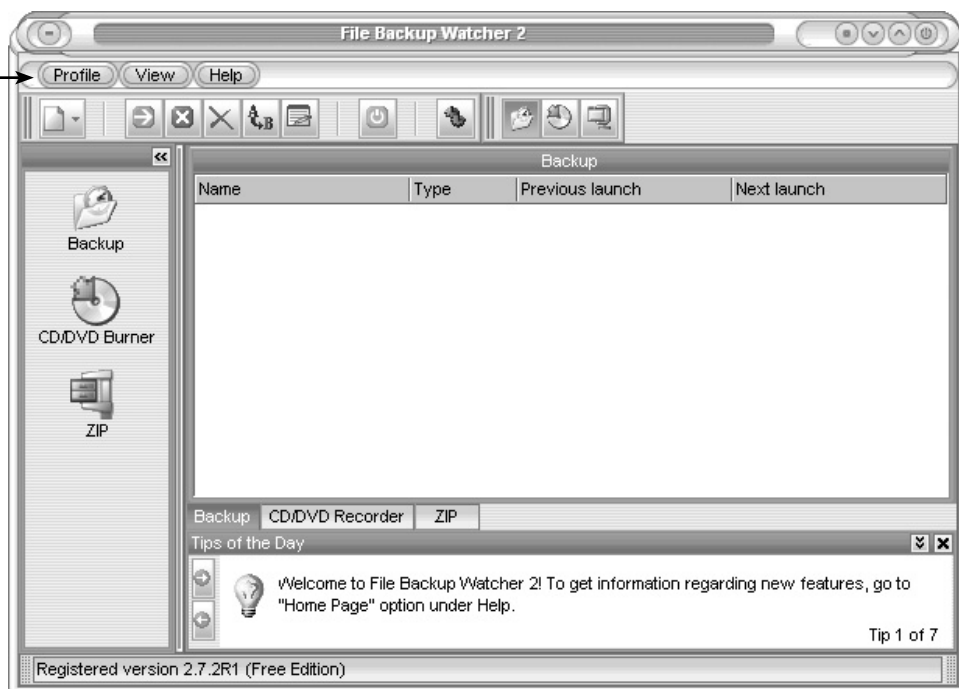
Záloha pomocí File Backup Watcher Free Edition

Jako žádná aplikace, ani nástroj pro zálohování standardně dodávaný s operačním systémem Windows není dokonalý. Proto vznikla celá řada doplňujících zálohovacích programů, které přinášejí některé zajímavé funkce (například automatické zálohování na vzdálený počítač). Velmi populární zálohovací program od společnosti Desktop Software dokonale snoubí jednoduché uživatelské rozhraní s podporou mnoha užitečných nástrojů. Právě díky tomu přináší možnost rychlého a bezpečného zálohování i méně zkušeným počítačovým uživatelům.

Poznámka: Zdarma dostupný program File Backup Watcher Pro si můžeme stáhnout z jeho domovských stránek, tedy z adresy www.dswsoft.com/fbw_download.php. K dispozici je zde několik různých variant, nás zajímá verze Free Edition. Nemusíme se bát velikosti stahovaných dat, jelikož instalátor zabírá pouhých 8 MB, tedy zhruba jako jedna písnička.

Pro lepší správu rozčleňuje File Backup Watcher jednotlivé zálohovací úlohy do takzvaných profilů (**Profile**), které jsou charakterizovány nejen rozsahem zdrojových dat, ale také například cílovou složkou či určujícím popisem. Pro vytvoření nového profilu vybereme z nabídky **Profile** → **New** možnost **Profile**, čímž spustíme průvodce **Wizard** ulehčujícího nastavení všech potřebných vlastností zálohování. S jeho pomocí postupujte následovně:

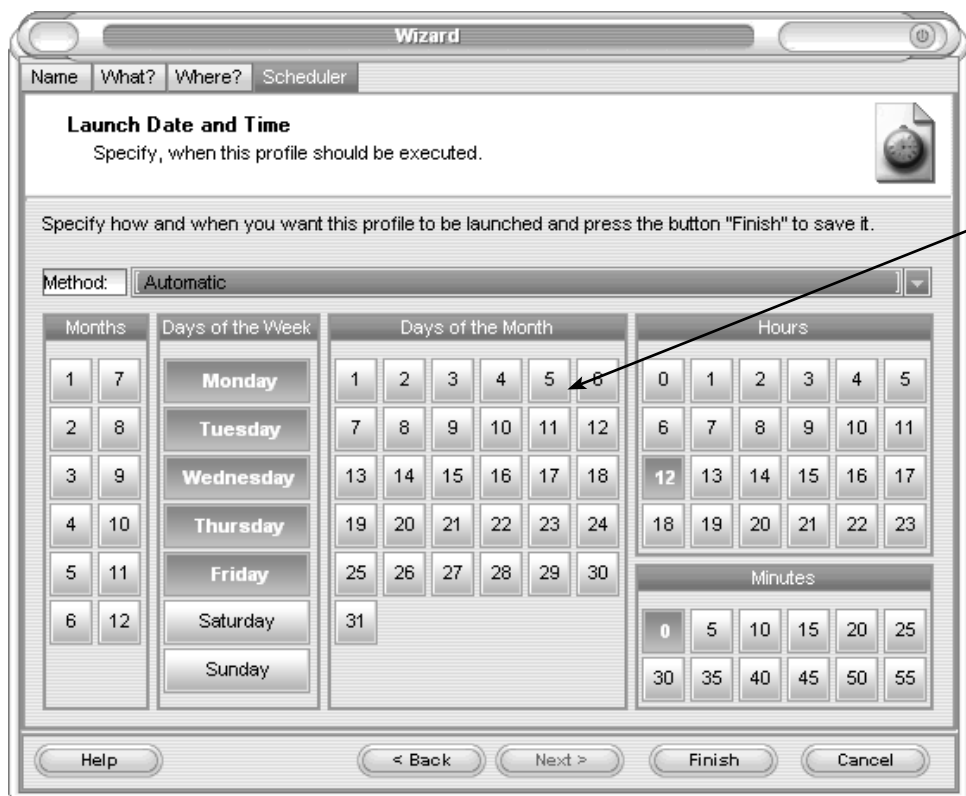
1. Prvně se zobrazí dialog **Name your profile**, který slouží pro pojmenování právě vytvářeného profilu (textové pole **Name**) a jeho případné doplnění o výstižný komentář (**Add your comments**). Vhodnou volbou obou parametrů si do budoucna ulehčíme správu a práci s více profily najednou, pro pokračování stiskneme tlačítko **Next**.



Obrázek 3.5: Hlavní okno s možností tvorby nového profilu pro zálohování

2. Zobrazí se okno **What do you want to copy?**, v němž do textového pole **Source folder** můžeme rovnou zadat cestu ke složce s daty určenými k zálohování nebo odpovídající umístění pohodlněji nalistovat stisknutím tlačítka umístěného vpravo.
3. Pokud si navíc přejeme automaticky zálohovat také všechny vnořené složky, zaškrtneme políčko **Include subfolders**. Pro pokračování opět stiskneme tlačítko **Next**.
4. Nyní přichází na řadu volba cílové složky, do níž se budou zálohovaná data kopírovat. Postup je stejný jako při určování zdrojové složky, takže opět můžeme buď zadat přímo cestu, nebo využít navigace pomocí stromového zobrazení všech jednotek v počítači. Stiskneme tlačítko **Next** pro přesun k poslednímu kroku nastavení zálohy.

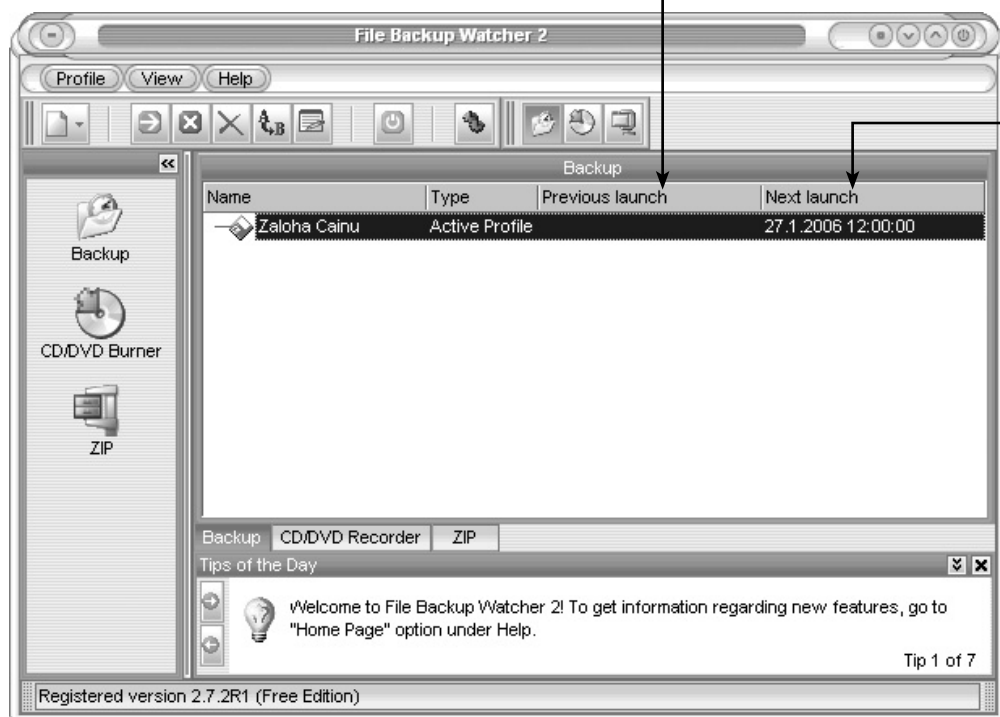
5. Okno **Launch Date and Time** slouží k nastavení možností spuštění právě vytvořeného zálohovacího profilu. Rozevírací nabídka **Method** poskytuje varianty **Manual** a **Automatic**. Zvolíme-li prvně jmenovanou alternativu, File Backup Watcher nebude zálohy vytvářet automaticky, nýbrž pouze na naše výslovné přání. Mnohem zajímavější a praktičtější je však možnost Automatic, která zajistí automatické zálohování bez našeho přičinění. Přesný čas i intervaly můžeme jednoduše určit stisknutím odpovídající kombinace tlačítek reprezentující časové úseky.



Obrázek 3.6: Nastavení automatického spouštění zálohování

Tip: File Backup Watcher v sobě standardně zahrnuje několik desítek volitelných vzhledů (takzvaných skinů), takže jeho podobu si můžeme dopilovat k obrazu svému. Pro změnu vizáže zvolíme v hlavním okně program možnost **Profile** → **Settings** → **Skins** a zde si z obsáhlého výčtu vybereme nám příjemnou variantu.

Nově vytvořený profil se okamžitě zobrazí v hlavním okně aplikace File Backup Watcher. Díky sloupcům **Previous launch** a **Next launch** máme okamžitý přehled jednak o tom, kdy proběhlo poslední spuštění zálohovacího profilu, a jednak o přesném času nadcházejícího zálohování. To se však samozřejmě týká pouze automaticky spouštěných profilů, v případě těch manuálních musíme zálohování ručně zahájit klepnutím pravým tlačítkem myši na jeho název a vybráním možnosti **Run**.

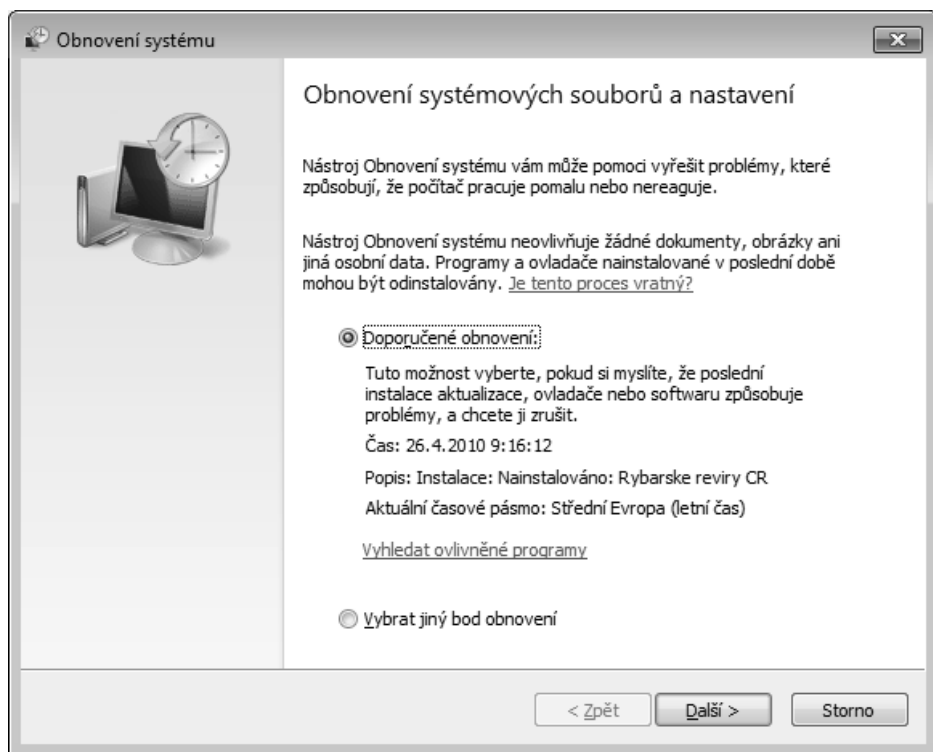


Obrázek 3.7: Přehled vytvořených profilů zálohování

Již vytvořený profil můžeme kdykoliv smazat jeho označením a stisknutím klávesy **Delete**. Profil automatického zálohování můžeme dočasně vypnout odškrtnutím možnosti **Active Profile** téže kontextové nabídky, případně klepnutím na **Properties** opět spustit průvodce a upravit libovolné parametry.

Ukládáme a obnovujeme notebook

Systém Windows podporuje svou funkčnost a stabilitu takzvanými body obnovení, které zachytávají jeho obraz v danou dobu. Vytváření těchto stěžejních bodů zpřístupňuje nástroj **Obnovení systému**, který můžeme spustit skrze nabídku **Start** → **Všechny programy** → **Příslušenství** → **Systémové nástroje** → **Obnovení systému**.



Obrázek 3.8: Úvodní dialog Obnovení systému

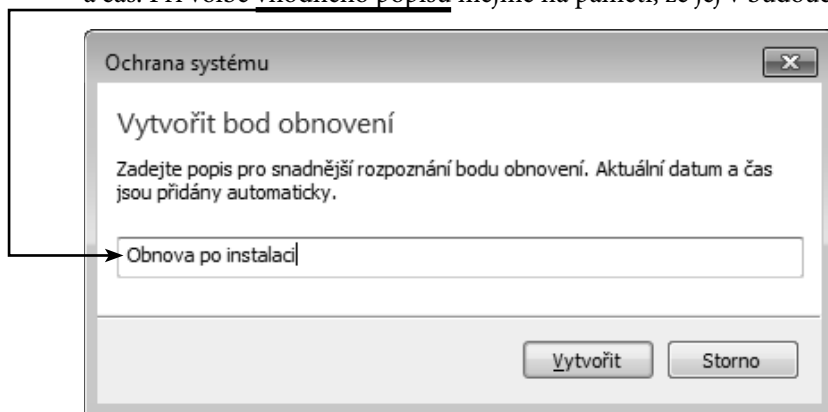
Hlavní výhodou bodů obnovení je schopnost vrátit základní stav našeho notebooku do původního bodu, například při chybné funkčnosti způsobené instalací nějakého programu. Obnovení přitom probíhá jen na úrovni systému, takže naše data, e-maily a další osobní data zůstanou netknuta. Body obnovení jsou automaticky vytvářeny v pravidelných intervalech, zároveň však také například při instalaci nového programu nebo ovladače. Samozřejmě si můžeme také vytvořit vlastní bod obnovení v libovolný okamžik, a uložit tak aktuální podobu systému.

Vytvoření bodu obnovení

Tvorba nového bodu obnovení zabere pouze několik málo okamžiků, jak si můžeme sami ověřit pomocí následujícího postupu:

1. Vybereme odkaz **Spusťte nástroj Ochrana systému** v hlavním okně nástroje Obnovení systému a stiskneme tlačítko **Vytvořit**.
2. V nově otevřené obrazovce budeme požádáni o zadání stručného popisu nového bodu obnovení. Vložíme jakýkoliv text, díky kterému v budoucnu snadno identifikujeme prá-

vě tento bod obnovení – systém Windows k němu automaticky přidá aktuální datum a čas. Při volbě vhodného popisu mějme na paměti, že jej v budoucnu nelze změnit.



Obrázek 3.9: Výběr popisu nového bodu obnovení

3. Stiskneme tlačítko **Vytvořit**.
4. Nástroj Obnovení systému nám po chvilce vytváření nového bodu obnovení úspěch celého postupu potvrdí zobrazením finálního informačního dialogu.

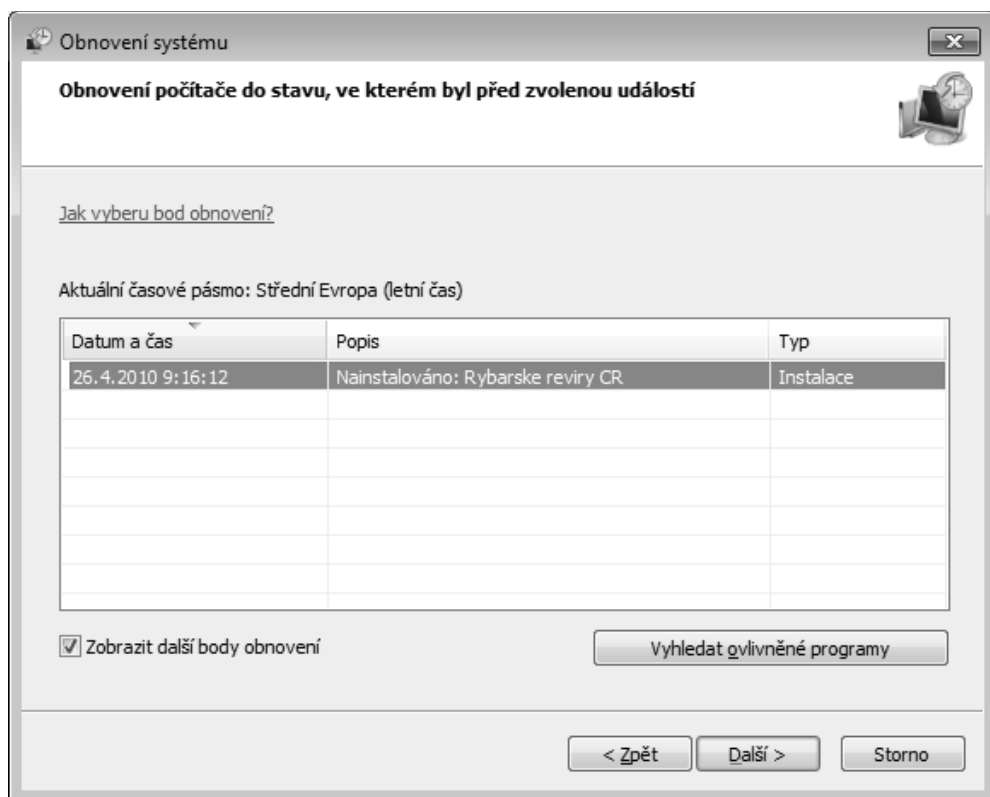
Použití vytvořených bodů obnovení

Pro návrat k dřívějšímu stavu vybereme v úvodním okně nástroje Obnovení systému možnost **Zobrazit další body obnovení** pro vypsání všech uložených bodů obnovení, pak můžeme nalézt přehled jednotlivých bodů obnovení. Klepnutím na některý z takto vyznačených bodů jej vybereme a stisknutím tlačítka **Další**, resp. poté **Dokončit** vrátíme nastavení systému do původního stavu.

Důležité: Jakmile systém Windows začne obnovovat dřívější nastavení, nesmíme notebook vypínat! Ještě před obnovením proto zkontrolujeme stav baterie, případně pro jistotu zapojme napájecí adaptér.

Jak na uvolnění místa na disku

Pokud se nám nedostává dostatečného prostoru pro ukládání nových souborů, měli bychom na disku uvolnit místo. Postupovat přitom můžeme ručně, tedy postupným hledáním a promazáváním souborů, nebo s výhodou využít specializovaný program. Díky poslední jmenované možnosti máme jistotu, že omylem nesmažeme soubory, které jsou důležité pro běh systému.

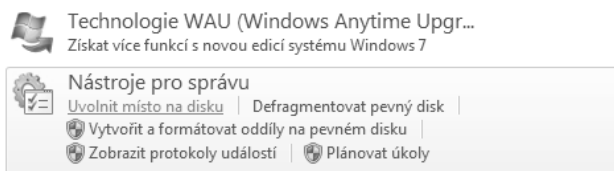


Obrázek 3.10: Přehled dostupných bodů obnovení

Úspora místa pomocí nástroje Windows

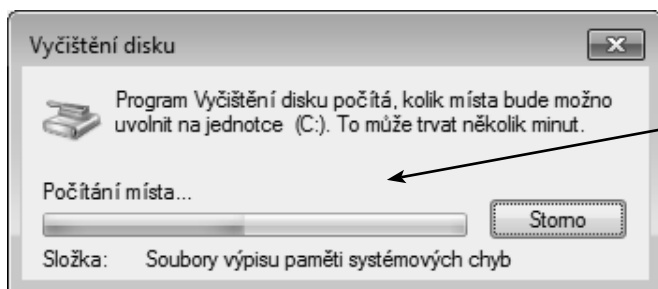
Během naší práce nejen systém Windows 7, ale také celá řada dalších aplikací ukládá na disk dočasné pracovní soubory, které do budoucna nemají žádný užitek. Bohužel ne vždy je tyto aplikace po sobě zase odstraní, takže soubory pak zbytečně zabírají místo a vytvářejí nepořádek v systému souborů. Naštěstí však můžeme automatizovaným způsobem tyto přebytečné soubory odstranit, máme možnost univerzálně použít Ovládací panely následujícím způsobem:

- Postupně následujeme příkaz **Start** → **Ovládací panely** → **Systém a zabezpečení** → **Uvolnit místo na disku** (viz obrázek 3.11).



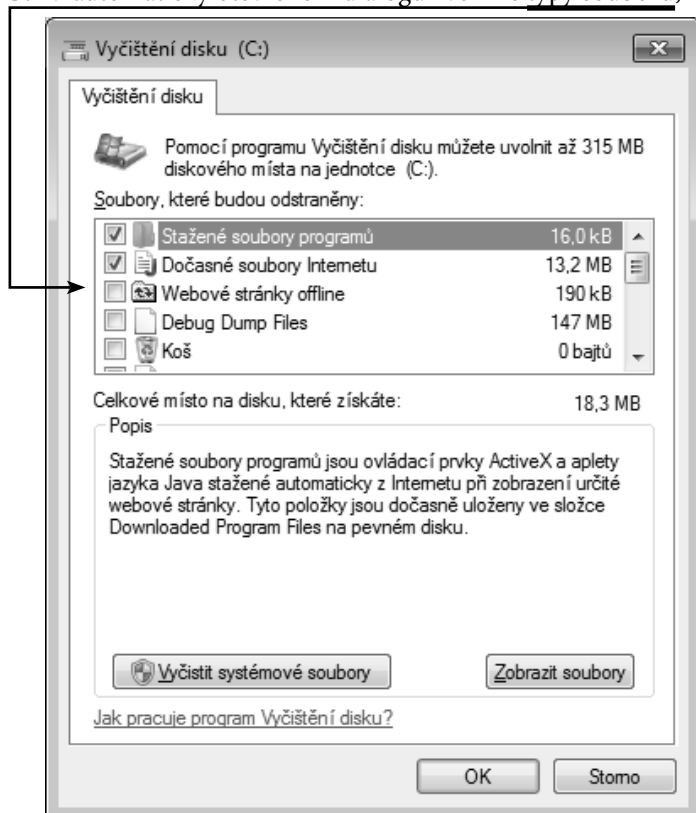
Obrázek 3.11: Nástroj pro uvolnění místa v Ovládacích panelech

2. Nyní chvíli vyčkáme, než Windows naleznu soubory, které je možné odstranit, a uvolnit tak místo na disku.



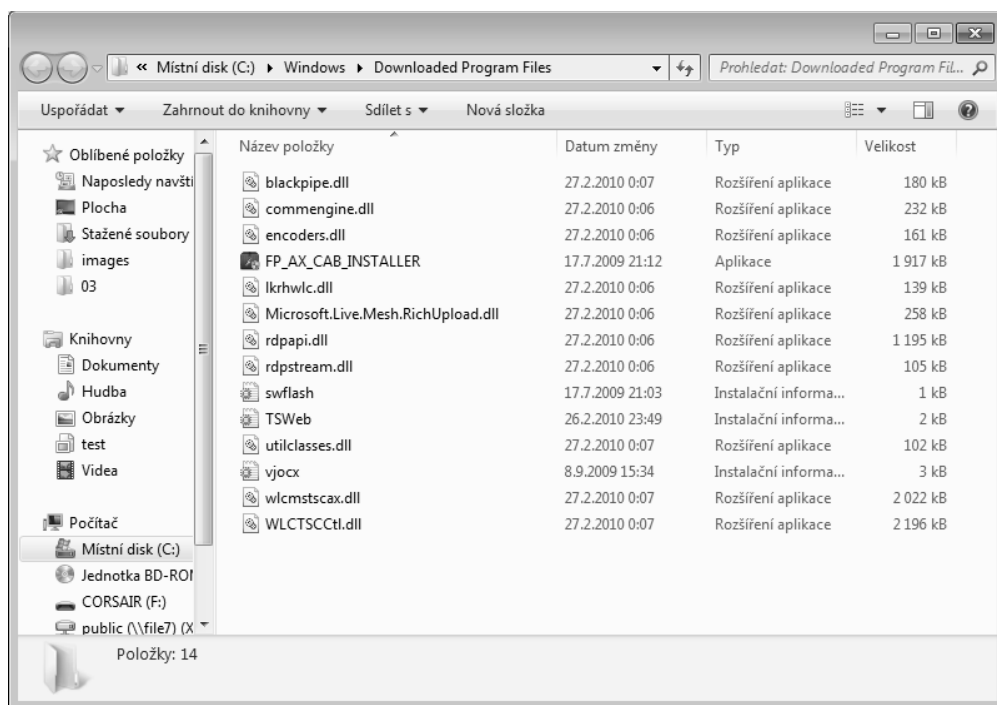
Obrázek 3.12: Vyhledávání souborů pro odstranění

3. V automaticky otevřeném dialogu zvolíme typy souborů, které chceme odstranit.



Obrázek 3.13: Výběr typů souborů, které chceme odstranit

4. Stisknutím tlačítka **OK** zahájíme vymazání zvolených souborů, případně si je ještě předtím můžeme zobrazit pomocí tlačítka **Zobrazit soubory**.

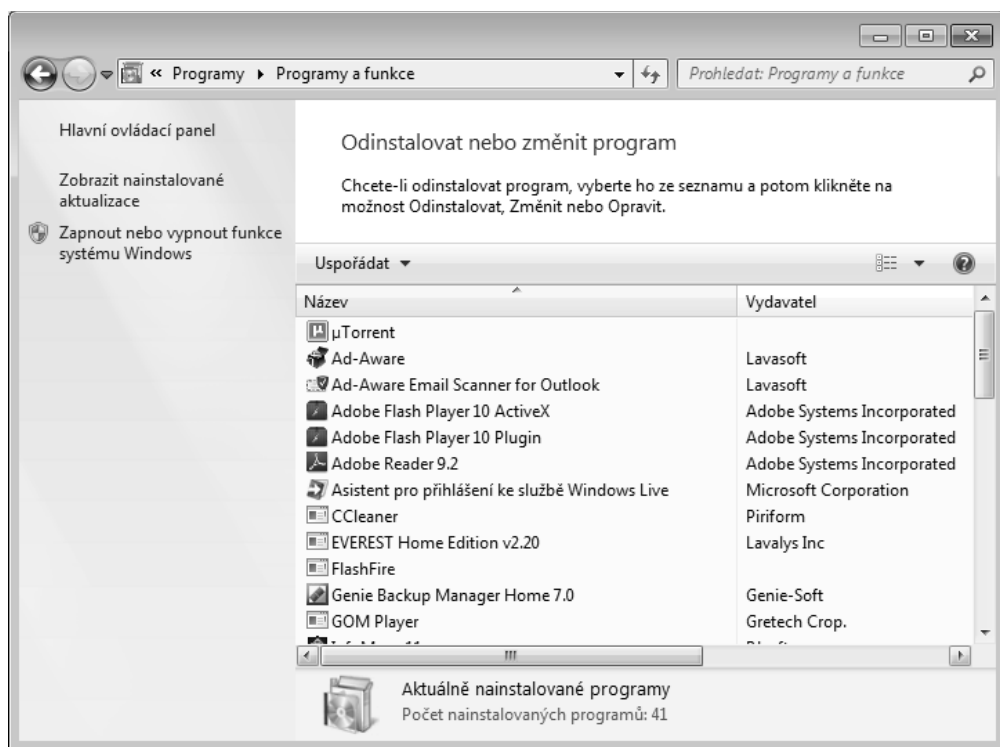


Obrázek 3.14: Zobrazení souborů před jejich odebráním

Úspora místa odebráním programů

Pokud potřebujeme odinstalovat program ze svého počítače a nemůžeme odpovídajícího zástupce nalézt přímo v nabídce Start, máme možnost využít Ovládacích panelů. Právě zde se totiž nachází ucelený seznam pro odebrání dříve nainstalovaných aplikací. Postup je přitom následující:

1. Otevřeme Ovládací panely příkazem **Start** → **Ovládací panely** a levým tlačítkem myši klepneme na obsažený odkaz **Odinstalovat program**.
2. V nově zobrazeném okně (viz obrázek 3.15) poklepeme na název aplikace, kterou si přejeme z počítače odstranit.
3. Nyní již pokračujeme v rámci odinstalačního programu dané aplikace, který se liší v závislosti na výrobci a použité technice. Většinou je však proces jednoduchý a spočívá v několika málo klepnutích tlačítkem myši.




Obrázek 3.15: Seznam programů, které je možné z Windows odebrat

Vyčištění počítače nástrojem Windows Live OneCare

Místo na kterémkoliv notebooku můžeme kdykoliv ušetřit pomocí online služby Windows Live OneCare, která nám kromě jiného nabízí právě také vyhledání nepotřebných souborů. Výhodou je, že nemusíme instalovat žádnou specializovanou aplikaci, vystačíme pouze s výchozím prohlížečem Internet Explorer. Postupujeme následovně:

1. V prohlížeči Internet Explorer otevřeme domovskou stránku služby Windows Live OneCare vložím adresy onecare.live.com.
2. V nabídce možnosti zvolíme položku **Vyčištění**.
3. Stiskneme tlačítko **Kontrola vyčištění počítače** a po spuštění této součásti přeskočíme úvodní informace stisknutím tlačítka **Další**.
4. Windows Live OneCare nyní automaticky prohledá obsah disku našeho počítače a odhalí soubory a další systémová data, jež je možné smazat.
5. Stisknutím tlačítka **Další** smažeme nalezené přebytečné soubory.



Důležité: Pro správnou funkčnost internetových nástrojů Windows Live OneCare opravdu musíme používat webový prohlížeč Internet Explorer, jelikož přímo pro něj jsou určeny. I když tak máme oblíbený třeba Firefox nebo Operu, domovskou stránku služby v nich sice otevřeme, nicméně samotné čištění nebo nalezení chyby neproběhne.

Zrychlujeme načítání z disku

Během práce s pevným diskem, tedy vytváření souborů a složek, jejich kopírování, přesouvání a mazání, vzniká dosti chaotická struktura. Základem celého problému je fakt, že data se na pevný disk neukládají přesně za sebou, ale na různá místa – jeden soubor tak bývá uložen na různých částech disku, takže načítání je dosti pomalé. Tomuto rozložení po částech se říká fragmentace a prostě se jí nevyhneme, musíme proto sáhnout po nápravě v podobě takzvané defragmentace.

Rychlá ruční defragmentace


Pro defragmentaci disku můžeme využít celou řadu specializovaných nástrojů různých výrobců, základní přitom zdarma nabízejí již přímo Windows. Pro defragmentaci disku zde postupujeme následovně:

1. Následujeme příkaz **Start** → **Všechny programy** → **Příslušenství** → **Systémové nástroje** → **Defragmentace disku**.
2. Stisknutím tlačítka **Defragmentovat** nyní můžeme zahájit defragmentaci vybraného pevného disku.
3. Defragmentace se automaticky spustí, můžeme ji kdykoli předčasně ukončit stisknutím tlačítka **Zrušit defragmentaci**, avšak měli bychom ji nechat automaticky dokončit.

Jak na automatickou defragmentaci

Defragmentace disku patří mezi jedny ze základních technik, kterými můžeme ovlivnit výkon svého počítače. Je proto dobré, abychom ji prováděli pravidelně, přitom ale nejlépe v době, kdy s notebookem aktivně nepracujeme – právě tyto požadavky si říkají o automatické spouštění defragmentace v požadované dny a hodiny.

Pro automatickou defragmentaci můžeme využít buď standardní Plánovač úloh systému Windows, nebo elegantněji přímo nastavení nástroje Defragmentace disku. Po jeho spuštění tak v úvodním okně aktivujeme položku **Spouštět podle plánu** a poté stisknutím tlačítka **Změna plánu** určíme, kdy se má disk automaticky defragmentovat.



Důležité: Defragmentace disku vlastně při běhu není ničím jiným než běžnou aplikací. Problém je ale v tom, že prakticky neustále přistupuje k pevnému disku, navíc do různých oblastí, a tedy výrazně vytěžuje výkon systému jako celku. Jestliže libovolná jiná aplikace začne také intenzivně načítat data, může notebook na první pohled dokonce takřkajíc „vytuhnout“, přestat reagovat na jakékoliv naše požadavky, stejně tak může být prodlouženo spouštění programů. Při defragmentaci je proto vhodné provozovat maximálně ty aplikace, které nevyžadují prakticky žádný přístup na pevný disk.